

Toelichting proces ordening

11 juli 2016

Inleiding

Duurzame keurmerken maken het makkelijker om op de winkelvloer een duurzame keuze te maken. Ten minste: keurmerken zouden die keuze makkelijker moeten maken. Maar door de grote hoeveelheid keurmerken, labels en logo's ziet de consument door de bomen het bos niet meer.

In de Keurmerkenwijzer van Milieu Centraal (www.keurmerkenwijzer.nl) staan bijna 200 duurzaamheidskeurmerken, labels en logo's waarvan ongeveer 80 op het domein voeding. De keurmerkenwijzer geeft consumenten inzicht in de duurzaamheidsprestatie van het product waar het keurmerk/logo op afgebeeld staat. Ook geeft de keurmerkenwijzer inzicht hoe betrouwbaar deze belofte is door middel van inzicht in de controle op het keurmerk / logo.

Milieu Centraal werkt mede op verzoek van het ministerie van Economische Zaken en de Alliantie Verduurzaming Voedsel (met daarin LTO, CBL, FNLI, KHN en Veneca) aan een ordening van alle keurmerken en logo's in deze Keurmerkenwijzer op het domein voeding. Zo zal er een duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen keurmerken en logo's en komt er prominente aandacht voor de 'solide keurmerken': de toppers onder de duurzame keurmerken. Deze 'solide keurmerken' hebben de hoogste scores op drie criteria: ambitieuze duurzaamheidseisen, transparantie en betrouwbaarheid.

Stakeholderengagement

Deze criteria zijn uitgebreid besproken in stakeholdersessies met diverse partijen in de sectoren overheid, consumentenorganisaties, wetenschap, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Er is een informatiebijeenkomst georganiseerd met keurmerkeigenaren en er is een expertgroep opgezet met een adviserende functie om het beoordelingssysteem als ook de beoordelingen zelf te borgen. De Wetenschappelijke Raad van Advies van Milieu Centraal (<https://www.milieucentraal.nl/over-milieu-centraal/organisatie/wetenschappelijke-raad-van-advies/>) stemt in met de gekozen procedure en criteria met inachtneming van het gegeven dat dit een pilot betreft en dat er na een evaluatiemoment besloten dient te worden of het wenselijk is er een vervolg aan te geven dan wel verder uit te breiden naar andere productcategorieën. Dit beoordelingsproces wordt gezien als een groeiproces, afhankelijk van de opgedane ervaringen kunnen onderdelen verder uitgewerkt worden. Het idee is om tweejaarlijks alle beeldmerken te beoordelen.

Hieronder volgt een toelichting op het proces om tot de ordening van duurzame keurmerken te komen en de drie criteria.

Doel van de ordening van duurzame keurmerken

Verwarring door de wildgroei van keurmerken terugdringen zodat keurmerken hun oorspronkelijke functie terugkrijgen:

1. Een betrouwbaar hulpmiddel voor consumenten om een duurzame keuze te maken.

2. Een mogelijkheid voor een bedrijf of organisatie om specifieke producten te onderscheiden op duurzaamheid.

Hoe kunnen we dat bereiken?

Door onafhankelijke en breed gedragen criteria op te stellen voor het maken van een selectie 'solide keurmerken' en daar meer bekendheid voor te vragen.

Definities keurmerk en andere logo's:

Om geen verwarring te krijgen over wanneer we van een keurmerk en wanneer we van een ander soort logo spreken geven we hierbij de definities die wij hanteren:

Beeldmerk: Een afbeelding waarvan nog niet is vastgesteld of het een keurmerk of logo betreft.

Keurmerk: Een afbeelding op een product die iets zegt over kwaliteitseisen aan het product/productieproces, waarvan de eisen worden beheerd door een onafhankelijke partij én waarbij de toelatingsprocedure voor iedereen die aan de kwaliteitseisen meent te voldoen toegankelijk is.

Een onafhankelijke partij: een andere partij dan de partij die het product verkoopt.

Bedrijfslogo / leverancierslogo: Een afbeelding op een product die iets zegt over de kwaliteitseisen aan het product, en waarvan de eisen worden beheerd door de aanbieder(s)* zelf. De eisen die gesteld worden hoeven niet per se betrekking te hebben op de organisatie van het bedrijfslogo, maar kunnen ook betrekking hebben op andere ketenpartners (bijv. toeleveranciers of afnemers).

*Hiermee kan ook een groep van aanbieders bedoeld worden

Solide duurzaamheidskeurmerk:

Een betrouwbaar keurmerk dat ambitieuze duurzaamheidseisen stelt en daar transparant over communiceert (door op de website zowel goed vindbaar, begrijpelijke en toetsbare informatie over de eisen als de resultaten te publiceren).

Met betrouwbaar wordt bedoeld dat de eisen door een onafhankelijke partij gecontroleerd worden en dat de keurmerkeigenaar een transparant sanctiebeleid heeft bij niet voldoen aan de gestelde eisen.

Solide bedrijfslogo

Een betrouwbaar bedrijfslogo dat ambitieuze duurzaamheidseisen stelt en daar transparant over communiceert (door op de website zowel goed vindbaar, begrijpelijke en toetsbare informatie over de eisen als de resultaten te publiceren). Met betrouwbaar wordt bedoeld dat de eisen door een onafhankelijke, geaccrediteerde partij gecontroleerd worden en dat de aanbieder(s) een transparant sanctiebeleid heeft/hebben bij niet voldoen aan de gestelde eisen.

Overkoepelend beeldmerk zonder ambitieuze aanvullende eigen:

Een afbeelding die in combinatie voorkomt met 1 of meer keurmerken en zelf geen substantiële aanvullende duurzaamheidseisen beheert. Dit kan ook een merknaam betreffen.

Geen beoordeling, alleen tekstuele verwijzing naar onderliggende keurmerken

Overkoepelend beeldmerk met ambitieuze aanvullende eigen eisen: Een afbeelding die in combinatie voorkomt met 1 of meer keurmerken en daarnaast zelf substantiële aanvullende duurzaamheidseisen beheert. Dit kan ook een merknaam betreffen.

Deze beeldmerken worden als keurmerken/bedrijfslogo beoordeeld.

Informatielogo: Een afbeelding die informatie geeft over iets anders dan kwaliteitseisen van het product. (Vb: glasbaklogo)

Deze beeldmerken worden niet beoordeeld

Kwaliteitseisen: Meetbare eisen waaraan een product moet voldoen.

Drie criteria voor de titel 'Solide'

1. Het beeldmerk stelt (zeer) ambitieuze duurzaamheidseisen (t.o.v. de gangbare praktijk) op een of meer van de volgende thema's: milieu, dierenwelzijn en/of sociale thema's;
2. Het is makkelijk te vinden en te begrijpen wat het beeldmerk betekent en de eisen zijn toetsbaar (transparantie);
3. Voor keurmerken: Het keurmerk wordt onafhankelijk (al dan niet onder accreditatie) gecontroleerd en heeft een transparant sanctiebeleid en is daarmee betrouwbaar
Voor bedrijfslogo's / leverancierslogo's: het logo wordt onafhankelijk én onder accreditatie gecontroleerd (voorlopig wordt ook systeemverificatie geaccepteerd) en heeft een transparant sanctiebeleid en is daarmee betrouwbaar.

criterium 1: Duurzaamheidsniveau

Per productgroep wordt een benchmark gedaan van alle voor die productgroep relevante keurmerken/logo's, waar een consument mee te maken kan krijgen op de Nederlandse markt. De benchmark wordt per thema (t.w. milieu, dierenwelzijn, sociaal) gedaan.

Per thema kan een score tussen 0 en 5 worden uitgedeeld. Dit is afhankelijk van:

- wetgeving
- gangbare praktijk
- best practices: vergelijking met andere beeldmerken in zelfde productgroep of – alleen bij een beperkt ontwikkelde benchmark: ambitieniveau op de meeste relevante duurzaamheidsaspecten.

Best Practice in een ver ontwikkelde benchmark: Vergelijking met (zeer) ambitieuze beeldmerken in dezelfde productgroep.

Best Practice in een NIET ver ontwikkelde benchmark: Vergelijking met theoretisch beeldmerk met (zeer) ambitieuze eisen op de meeste relevante duurzaamheidsaspecten in dezelfde productgroep.

Ver ontwikkelde benchmark: er zijn meerdere beeldmerken die (zeer) ambitieuze eisen stellen aan de meeste relevante duurzaamheidsaspecten.

Score bij gelijk niveau van verschillende keurmerken

Bij gelijke ambities van verschillende keurmerken, kan de score 5 ook aan meerdere keurmerken worden toegekend.

Bovenstaande vertaalt zich in de volgende niveaus:

- 0 Het beeldmerk stelt geen criteria boven de wettelijke eisen
- 1 Het beeldmerk gaat iets verder dan het wettelijk minimum [en de gangbare praktijk ligt iets boven wettelijk minimum] Dat betekent dat het beeldmerk ongeveer op het niveau van de gangbare praktijk scoort.

- 2 Het beeldmerk gaat iets verder dan het wettelijk minimum [en de gangbare praktijk ligt op wettelijk minimum] Dat betekent dat het beeldmerk iets boven de gangbare praktijk scoort.
- 3 Het beeldmerk stelt strengere eisen dan de gangbare praktijk, maar:
  - in geval van ver ontwikkelde benchmark: tegelijkertijd zijn er binnen zijn benchmark nog behoorlijke niveauverschillen met de meest ambitieuze beeldmerken
  - In geval van beperkt ontwikkelde benchmark: er ontbreken ambitieuze eisen op meerdere relevante duurzaamheidsaspecten.
- 4 Het beeldmerk stelt ambitieuze eisen aan een aantal relevante duurzaamheidsaspecten, maar:
  - in geval van ver ontwikkelde benchmark: het zijn niet de strengst mogelijke eisen t.o.v. de meest ambitieuze beeldmerken;
  - in geval van beperkt ontwikkelde benchmark: het zijn niet de strengst mogelijke eisen of er ontbreken eisen op meerdere relevante duurzaamheidsaspecten.
- 5 Het beeldmerk stelt zeer ambitieuze eisen:
  - in geval van ver ontwikkelde benchmark: het behoort bij de meest ambitieuze beeldmerken van de benchmark;
  - in geval van beperkt ontwikkelde benchmark: aan de meeste relevante duurzaamheidsaspecten.

Score voor keurmerken met meerdere subniveaus

Een aantal keurmerken kent meerdere niveaus binnen zijn keurmerk. Indien het gaat om consumentenkeurmerken (dus niet B2B):

- Indien er minder dan 4 subniveaus zijn: score per subniveau.
- Indien 4 of meer subniveaus: score op duurzaamheidsaspecten op niet van toepassing en tekstuele uitleg over de waardering van de verschillende niveaus.

Indien het gaat om Business-to-Business (B2B) beeldmerk:

- score op duurzaamheidsthema's op niet van toepassing en tekstuele uitleg bieden.

Criterion 2: Transparantie

Keurmerken dienen transparant te zijn over:

- waar het keurmerk over gaat,
- hoe(veel) ze bijdragen aan verduurzaming,
- hoe (en door wie) dat gecontroleerd wordt.

Beoordeling vindt plaats op basis van:

- a) Vindbaarheid
- b) Begrijpelijkheid (inhoud, taal)
- c) Toetsbaarheid
- d) Resultaten

Ad a) Vindbaarheid van (samenvatting van belangrijkste) eisen op website van keurmerk: Is de informatie via de homepage te bereiken of binnen enkele logische muisklikken?

Ad b) Begrijpelijkheid: Is de website in de Nederlandse of Engelse taal geschreven? Staat op de website een voor de consument begrijpelijk verhaal over waar het keurmerk voor staat en welke (belangrijkste) eisen er gesteld worden?

Ad c) Toetsbaarheid: Zijn de eisen meetbaar? *Voorbeeld:* Staat er alleen vermeld dat er aandacht is voor het milieu, of zijn er toetsbare eisen voor bijvoorbeeld het aantal vierkante meter stalruimte per dier?

Ad d) Resultaten: Wordt er verslag gedaan van duurzaamheidsresultaten? (ja/nee)

NB: In toekomstige beoordelingsrondes zal, indien haalbaar, ook beoordeeld worden op frequentie (bv ad hoc, periodiek, etc) en inhoud van verslaglegging.

De eindscore van transparantie wordt bepaald door het laagst scorende aspect (vindbaarheid, begrijpelijkheid, toetsbaarheid, verslaglegging). *Voorbeeld:* Als een beeldmerk een 5 scoort op vindbaarheid, een 2 scoort op begrijpelijkheid en een 3 op toetsbaarheid en in een jaarverslag communiceert over behaalde resultaten, dan is de eindscore op transparantie een 2.

criterium 3: betrouwbaarheid:

De betrouwbaarheid van de beeldmerken wordt beoordeeld aan de hand van de controle die gevoerd wordt op het voldoen aan de gestelde eisen en het sanctiebeleid:

Zeer betrouwbaar keurmerk:	Keurmerk met 1) controle door geaccrediteerde, onafhankelijke partij op naleving van de eisen óf 2) full membership ISEAL of vergelijkbaar én transparant sanctiebeleid
Betrouwbaar keurmerk:	Keurmerk met 1) controle door, onafhankelijke maar niet-geaccrediteerde partij op naleving van de eisen óf 2) associated membership ISEAL of vergelijkbaar én transparant sanctiebeleid
Minder betrouwbaar keurmerk:	Keurmerk zonder onafhankelijke controle op naleving van de eisen en/of geen transparant sanctiebeleid.

Solide keurmerken worden per definitie op betrouwbare of zeer betrouwbare wijze gecontroleerd en hebben een sanctiebeleid. Matig betrouwbare keurmerken vallen per definitie buiten de ordening van solide keurmerken.

Beoordelingsproces

Het beoordelingsproces ziet er als volgt uit:

1. Een onderzoeker van Milieu Centraal (MC) beoordeelt alle keurmerken en logo's in de keurmerkenwijzer m.b.v. scorelijsten;
2. Hoofd onderzoek of een andere onderzoeker van MC zal deze beoordeling reviewen;
3. De scores van MC worden voorgelegd aan een expert groep*. Bij verschil in scores wordt overlegd tussen de MC onderzoeker(s) en de expert groep welke score uiteindelijk de meest logische lijkt; Bij kennishiaten in expertgroep wordt ad hoc expert uit netwerk gevraagd

4. Bij blijvende discussie binnen de expertronde worden de scores voorgelegd aan de Wetenschappelijke raad van Advies. Het advies van de WRA is doorslaggevend.

*De expertgroep bestaat uit ca. 10 inhoudelijk medewerkers vanuit NGO's, bedrijven, overheden, wetenschap en consumentenorganisaties en heeft tot doel de borging van beoordelingsproces en bezwaarprocedure. Zij zullen de beoordeling van de onderzoekers van Milieu Centraal reviewen en hierover adviseren.

Solide keurmerken

*Alleen keurmerken die zowel op duurzaamheidsniveau (t.w. milieu, dierenwelzijn en/of sociale thema's), als op transparantie 4 of 5 punten scoren en een betrouwbare of zeer betrouwbare controle hebben (en dus communiceren over het sanctiebeleid), zijn **solide**.*

Scoort het keurmerk op 1 van deze aspecten lager, dan is het keurmerk niet-solide.

Voor het duurzaamheidsniveau geldt dat een score 4 of 5 op minimaal 1 van de 3 thema's (t.w. milieu, dierenwelzijn, sociaal) gegeven moet zijn.

In de Keurmerkenwijzer zullen ook bedrijfslogo's op betrouwbaarheid beoordeeld worden, maar deze zullen niet in de ordening van solide keurmerken worden opgenomen.

Informatielogo's en overkoepelende beeldmerken zonder substantiële aanvullende eisen worden niet beoordeeld op controle (score -> n.v.t.)